

Art. 418-420 van het Wetboek van Strafrecht

<https://hdl.handle.net/1874/237341>

A 40,92
1892

Jur. 7 Juli 1892
I

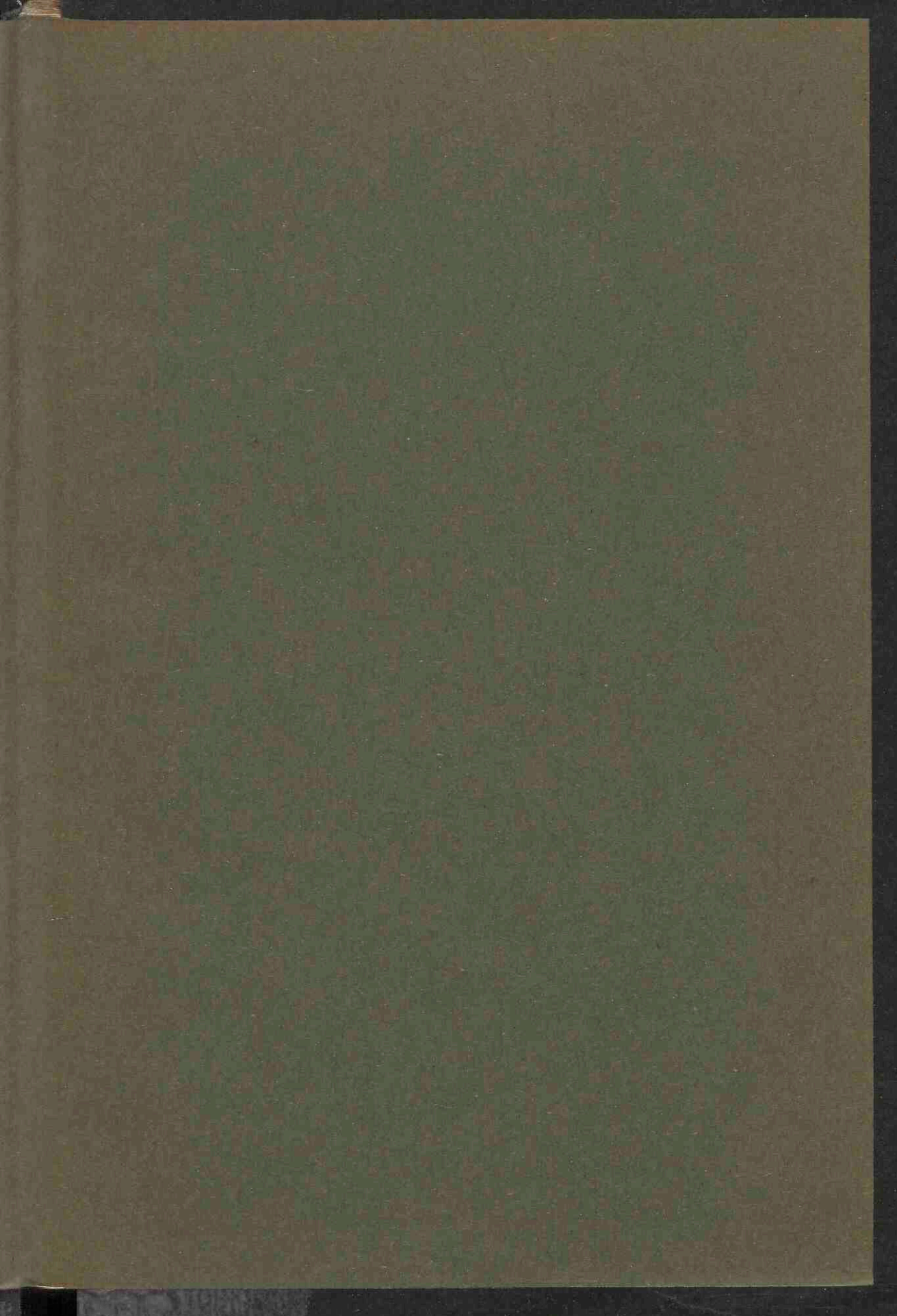
P. MERKUS.

ART. 418-420
van het Wetboek van Strafrecht

u.
2

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1892.

A. qu.
192

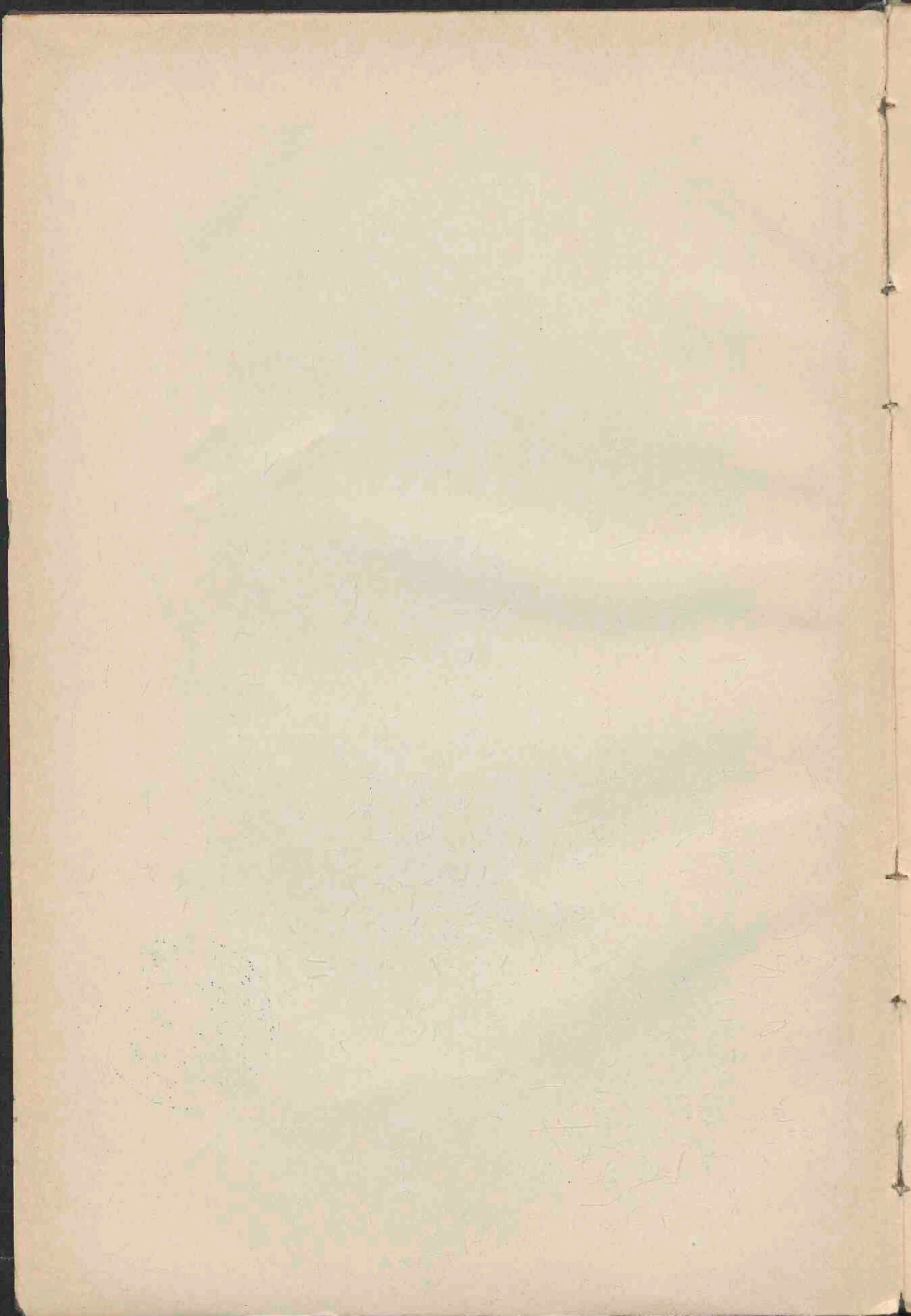

ART. 418—420

VAN HET

WETBOEK VAN STRAFRECHT.

lee

ART. 418-420
VAN HET
WETBOEK VAN STRAFRECHT.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. H. S N E L L E N,

Hoogleraar in de Faculteit der Geneeskunde,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN

DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op DONDERDAG 7 JULI 1892, des namiddags te 2½ ure,

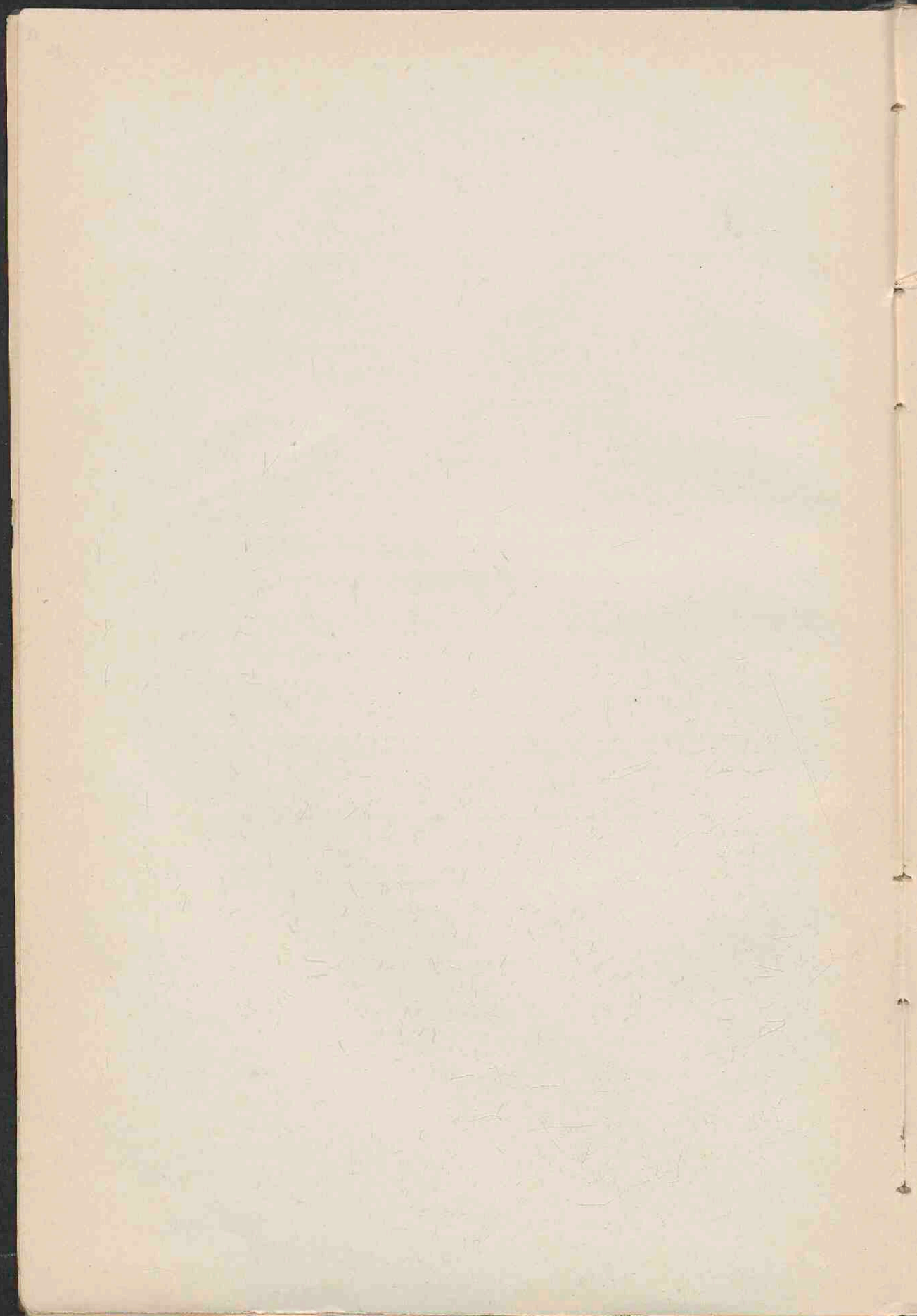
DOOR

PIETER MERKUS,

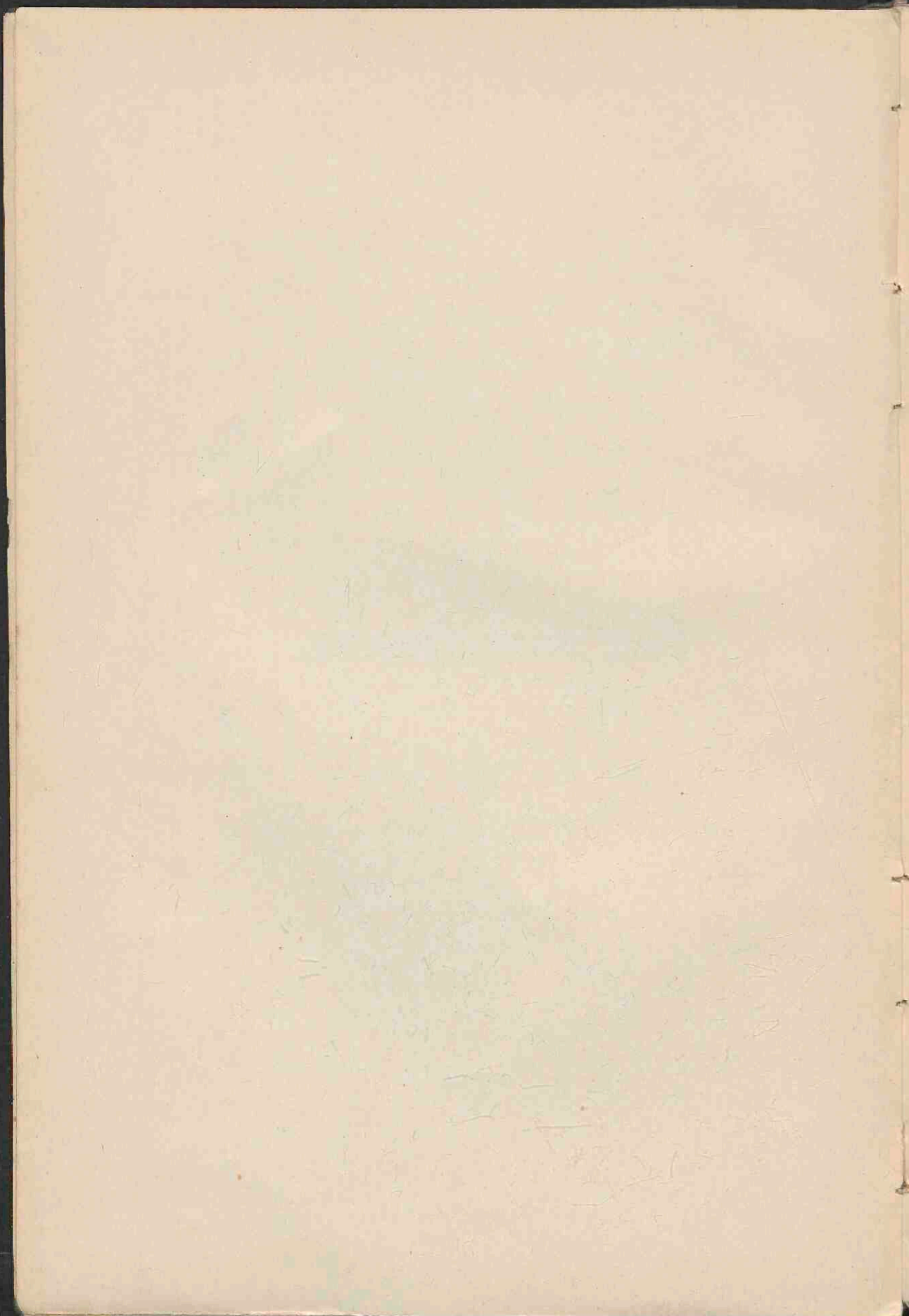
geboren te Utrecht.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF. — Korte Nieuwstraat.
1892.

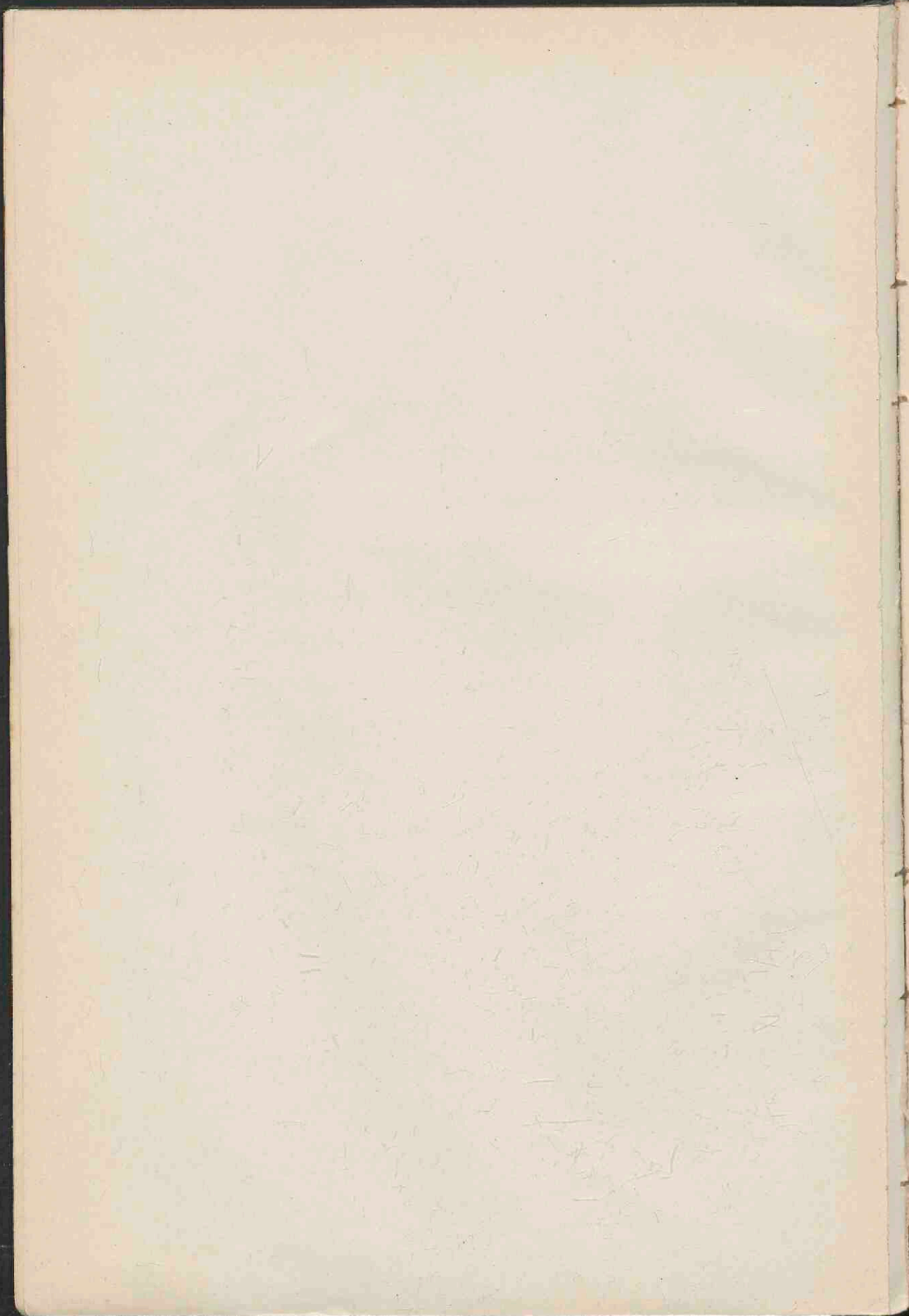
AAN MIJNE OUDERS.

Bij het verlaten der Universiteit is het mij eene behoefte mijnen oprechten dank te betuigen aan U, Hoogleeraren der Juridische Faculteit wier onderwijs ik heb mogen genieten.

In het bijzonder geef ik U, Hooggeleerde Heer POLS, hooggeachte Promotor, de verzeke- ring mijner erkentelijkheid voor de hulp en de bereidvaardigheid waarmede U mij bij het samenstellen van dit proefschrift hebt bijgestaan.

Aan allen wier vriendschap ik in mijn studententijd heb ondervonden een hartelijken afscheidsgroet.

Het ontstaan der artt. 418—420 W. v. Str. staat in nauw verband met de geschiedenis der artt. 53 en 54 van hetzelfde Wetboek. Uit deze artikelen toch zijn zij voortgesproten.

Vóór de invoering van het nieuwe W. v. Str. had men verscheidene geldige wetten op de drukpers. Behalve toch art. 283 C. P., dat een eigenlijk drukpersdelict bevatte, vindt men nog bepalingen in het Souverein Besluit van 24 Jan. 1814 (Stbl. 17), in de Wet van 22 Sept. 1816 (Stbl. 57), in de Wet van 16 Mei 1829 (Stbl. 34). In al deze wetten was echter het beginsel aangenomen van fictieve en successieve verantwoordelijkheid. Zoo bepaalde art. 4 van het Souv. Besl. van 1814:

„Een ieder is verantwoordelijk voor hetgeen hij schrijft, drukt of uitgeeft; indien de schrijver

niet bekend is of aangewezen kan worden, is de *drukker* alleen aansprakelijk." In art. 1 der Wet van 28 Sept. 1816 wordt straf bedreigd tegen hen, die in hun geschriften vreemde Souvereinen of Vorsten beledigen; terwijl art. 2 dier wet *dezelfde* straffen toepasselijk stelt „op de drukkers, uitgevers, uitventers en boekverkoopers, die de voormelde geschriften zullen hebben gedrukt of in het licht gegeven, of doen drukken of doen in het licht geven, voor zoverre dezelve den schrijver niet zullen kunnen aanwijzen, met zoodanig gevolg, dat de laatstgemelden niet alleen in handen der justitie geraken, maar van het gepleegd misdrijf in regten kunnen worden overtuigd, en alzoo bestraft." Zoo bepaalt ook art. 1 van de wet van 16 Mei 1829, dat als medeplichtige van eene begane misdaad of misdrijf zal worden beschouwd degeen, die, hetzij door plakschriften, hetzij door gedrukte of ongedrukte en verkochte of verspreide geschriften, de burgers en ingezetenen

zal hebben opgewekt om eene misdaad of een misdrijf te begaan.

Dit stelsel nu is geheel in strijd met een eerste beginsel in jure poenali, dat voor een plaats gehad hebbend strafbaar feit alleen de werkelijke dader worde verantwoordelijk gesteld en gestraft. Daarom heeft dan ook de Staatscommissie voor het nieuwe Wetboek met dat stelsel van fictieve en successieve verantwoordelijkheid geheel willen breken, en zoo ook met het beginsel neergelegd in art. 283 C. P., omdat er: „een zeer overwegende grond van staatsbelang moet bestaan om de op zich zelve volkomen geoorloofde handeling der verspreiding van een geschrift, dat niet onder het bereik der strafwet valt, strafbaar te verklaren, *alleen* omdat het den naam van drukker, uitgever of schrijver *niet* draagt. Zoodanige grond nu bestaat niet, wanneer de wet de verspreiding van strafbare geschriften genoegzaam beteugelt. (Mem. van Toelichting art. 62 en 63 O. R. O.)

De commissie stelde zich nu de vraag: „Wordt bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd afwijking gevorderd van de gewone regelen van strafrechterlijke verantwoordelijkheid?”

Haar antwoord daarop was bevestigend en wel om de volgende redenen:

Bestond er geen afwijking, zoo vielen drukker en uitgever onder de algemeene bepalingen omtrent deelneming, neergelegd in art. 47 en 48 Sr. en zouden zij dus als daders, mededaders of medeplichtigen strafbaar zijn; hierop nu zou niets aan te merken zijn, wanneer zij bij hun overigens werktuigelijken arbeid het opzet gehad hadden om te beledigen of den belediger bij te staan; maar ook al hadden zij dat opzet niet gehad, toch zouden zij vervolgbaar zijn; ten slotte dus stonden zij *steeds* aan *vervolging* bloot. Om dit te voorkomen zouden uitgever en drukker een streng toezicht gaan houden op alle werken hun ter openbaarmaking

gegeven en er zou dus ontstaan een censuur van uitgever en drukker, een censuur wel zoo belemmerend als die door of vanwege den staat uitgeoefend, terwijl de Grondwet alle staatscensuur verbiedt.

Om nu het gevaar van zulk een censuur te voorkomen, stelde de staatscommissie] de volgende artikelen voor :

Art. 62 (O. R. O.) Bij misdrijven door middel van de drukpers wordt de uitgever niet als medepligtige vervolgd, indien het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de dader bekend is of op de eerste aanmaning des rechters door den uitgever is bekend gemaakt.

Deze bepaling is nothans niet toepasselijk, indien de dader op het tijdstip der uitgave strafrechterlijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

Art. 63 (O. R. O.) Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd, wordt de drukker niet als medepligtige vervolgd, indien

het gedrukte stuk zijn naam en woonplaats vermeldt en de persoon op wiens last het stuk is gedrukt, bekend is of op de eerste aanmaning des rechters door den drukker is bekend gemaakt. Deze bepaling is nogthans niet toepasselijk, indien de persoon op wiens last het stuk is gedrukt, op het tijdstip van het drukken strafrechterlijk niet vervolgbaar of buiten het rijk in Europa gevestigd was.

Hierbij geeft de M. v. T. nog de volgende aantekeningen :

1°. omtrent de woorden *als medepligtige* in art. 62; dat deze bepaling dan alleen geldt wanneer de uitgever zich houdt bij de uitoefening van *zijn* beroep; want is hij de man, die gehuurde schrijvers in zijn dienst heeft (art. 47 2°) of schrijft hij zelf alleen of met anderen, wat hij uitgeeft (art. 47 1°), dan mag zijn patent als uitgever niet het schild zijn, waarop de strafvervolging afstuit.

2°. omtrent de woorden *naam en woonplaats*

in art. 62. Deze voorzorg kan men van den uitgever vorderen. Hij die een anoniem geschrift uitgeeft, kan geen aanspraken maken op de gunstige bepalingen van dit art. Hij valt, inzoover hij met opzet gehandeld heeft, onder het bereik van art. 48;

3°. omtrent het woord *dader* in art. 62.

Deze ruime uitdrukking is met opzet gebruikt, en niet het woord *schrijver*. Dit toch ware feitelijk en rechtskundig van te enge beteekenis. Feitelijk, omdat het minder omvat dan het fransche *auteur*, waaronder in ruimen zin ook de teekenaar, de fotograaf, de componist begrepen is. Rechtskundig, omdat niet de schrijver als zoodanig, maar hij die openbaart, doet openbaren of tot de openbaring rechtstreeks medewerkt. — daarom is het onnoodig den *redacteur* afzonderlijk te noemen — *dader* is van het persdelict.

4°. omtrent de woorden *persoon op wiens last het stuk gedrukt is* in art. 63.

Van den drukker (niet den drukker-uitgever, want dan valt hij in de laatste hoedanigheid onder art. 62) kan niet anders gezegd worden, dan dat hij *zijn* voorman, *zijn* lastgever, dat is doorgaans den uitgever, noeme; terwijl het op de vraag of hij als medeplichtige in rechten kan worden geroepen, van geen invloed behoort te zijn of de dader van het persdelict, als hij met dezen niet gehandeld heeft, op het tijdstip van het drukken rechtens vervolgbaar was en feitelijk onder het bereik der Nederlandsche justitie viel.

Het advies van den Raad van State luidde gunstig; zeer groote bestrijding echter vonden deze artikelen zoowel eerst bij de Commissie van Rapporteurs als later in de Tweede Kamer.

Echter dient opgemerkt te worden, dat in de zitting der Kamer niet ingediend werden art. 62 en 63 zooals zij hierboven luiden, maar wel art. 53 en 54 van het gewijzigd ontwerp van minister Modderman (ook in het Wetboek art. 53

en 54), waarin de woorden *als medepligtige* veranderd waren in de woorden *als zoodanig* en wel, zooals de Minister meende ter verduidelijking. „Het privilegie wordt alleen verleend voor zover zij zich tot hun materieelen arbeid bepalen, en houdt op, zoodra zij de pen van den auteur opzettelijk tot misdadig doel in beweging brengen. Tevens is door deze verandering de uitlegging van het artikel tegen de betwiste vraag of zij mededaders, dan wel medepligtigen zouden zijn beveiligd”. (Regeeringantwoord).

Ook in de zitting van 28 Oct. 1880, waarin de art. 53 en 54 behandeld werden, kwam de Minister nog op deze verandering terug. De Minister zeide toen, dat de meening van den Heer van der Kaay in die zitting uitgesproken, dat de verandering door hem (Minister) gemaakt van *als medepligtige* in *als zoodanig* ten doel had onbeslist te laten de vraag, of de uitgever *dader* dan wel *medepligtige* zou zijn, niet geheel juist was, of liever niet geheel volledig.

Oorspronkelijk stond en *als medepligtige*. Toen zeide de commissie van Rapporteurs den Minister: door de bepaling, gelijk zij luidt, bereikt gij uw doel niet, want velen (en ook sommigen onzer) beweren dat de uitgever niet *medepligtige* is, maar *mededader*, omdat hij mede-uitvoert de constitutieve handeling, de publicatie. De Minister antwoordde toen, dat als men dat nog twijfelachtig achtte, hij den uitgever tegen die interpretatie wilde waarborgen. „*Als zoodanig*” dient dus in de eerste plaats om te doen uitkomen, dat de uitgever, zoolang hij niets anders verricht dan het technische werk van den uitgever qua talis, hij zich kan beroepen op de gunstige bepaling van art. 53. Tevens werd door die verandering nog een ander groot voordeel verkregen. Daardoor komt immers daghelder uit, dat de uitgever zich *niet* op dit artikel beroepen kan zoodra hij een *andere* rol vervult, en inderdaad de ware auctor (met opzet vermijdt de Min. het woord auteur) is

van den laster, de opruijing, enz. door b. v. menschen daarvoor aan te nemen of er anderen algemeen toe uitlokt door op te treden als ondernemer van een blad of periodiek geschrift, dat notoir, ook met zijn medeweten, tot schimpen of opruijen bestemd is. Dus, alleen dan, wanneer de uitgever *alleen* technisch instrument is, kan hij, mits vervullende zekere met name genoemde verplichtingen, zich onvoorwaardelijk beveiligd achten tegen eene vervolging.

Wil dit zeggen, dat, als omgekeerd die formaliteiten *niet* vervuld zijn, hij *per se* zou vallen onder de strafwet? Neen, zeide de Minister, dit is niet zoo absoluut waar. Alle exceptie houdt dan op, en men recurreert dan weer tot het gemeene recht. Naar de algemeene regelen van deelneming zal dan beslist moeten worden of hij al of niet met goed gevolg kan worden vervolgd. Hij zal dan strafbaar zijn, wanneer de inhoud hen bekend was.

Prof. Pols is het hiermede niet eens. Het

geldt hier toch geen speciaal drukkers- of uitgevers delict, maar het misdrijf van medeplichtigheid aan het hoofdmisdrijf door een der middelen opgenoemd in art. 48.

Alleen om eene vervolging te dier zake te voorkomen, wenschte de Staatscommissie uitgever en drukker onder de genoemde voorwaarden te vrijwaren.

Nu echter heeft het den schijn alsof zij *als zoodanig* wel vervolgbaar zijn, wanneer zij niet aan de gestelde voorwaarden hebben voldaan, en daarmede weder een fictieve en successieve verantwoordelijkheid in het Wetboek is opgenomen. Prof. Pols meent dus, dat door de verandering der woorden *als medeplichtige* in *als zoodanig* art. 53 en 54 eerder *verduisterd*, dan *verduidelijkt* zijn.

Zooals wij reeds hierboven meldden, vonden de voorgestelde artt. 62 en 63 groote bestrijding bij de Commissie van Rapporteurs, zooals blijkt uit het verslag van de Tweede Kamer.

De Commissie geeft in overweging de woorden „*als medepligtige*” in art. 62 en 63 te doen vervallen, en eene bepaling op te nemen, dat de uitgever voor de gevolgen der publicatie strafrechtelijk verantwoordelijk is, al is hij met den inhoud onbekend, behalve in het geval de uitgever vóór de uitgave *niet* de wetenschap had, dat de schrijver niet vervolgbaar was of buiten het Rijk in Europa gevestigd was. De Commissie toch zegt, dat de uitgever uit den aard der zaak altijd hoofddader is, en niet de schrijver, want het feit, waardoor de strafrechtelijke verantwoordelijkheid ontstaat, is, ook volgens art. 8 der G. W., de *publicatie*. Ten voordeele der uitgevers wordt echter van de strenge consequentie van dat stelsel afgeweken en vervalt de strafbaarheid van den hoofddader, wanneer de verantwoordelijkheid op een ander kan overgaan. Maar die ander moet dan ook een grijpbaar persoon zijn, en de overdracht van verantwoordelijk-

heid moet een waarheid, geen rechtsfictie zijn.

Eene minderheid in de Commissie was het hiermede niet eens, meenende, dat het een afwijking van de ware beginselen van het strafrecht was om steeds een „grijpbaar” persoon te hebben, maar zou, met behoud van de door de Regeering voorgestelde artikelen, b. v. in den Titel, handelende over Begunstiging, eene straf willen bepalen, tegen den uitgever of drukker, die weigert op de eerste aanmaning na rechtsingang den naam van den dader bekend te maken of vóór de uitgave geweten heeft, dat de dader strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd was.

De Commissie van Rapporteurs stelde nu de volgende Amendementen op de artt. 53 en 54 voor:

Art. 53 wordt gelezen als volgt:

„Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd is op den uitgever als zoodanig

slechts dan de straf op het misdrijf gesteld toepasselijk, indien :

„1°. de auteur niet bekend is en niet op de eerste aanmaning na den rechtsingang door den uitgever is bekend gemaakt ;

„2°. de uitgever wist of kon weten dat de auteur op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

„Indien niet blijkt, dat de uitgever met den inhoud van het stuk is bekend geweest, wordt het maximum der hoofdstraf met een derde verminderd”.

Art. 54 wordt gelezen als volgt :

„Bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd is op drukkers als zoodanig slechts dan de straf op het misdrijf gesteld toepasselijk, indien :

„1°. de persoon op wiens last het stuk gedrukt is niet bekend is en niet op de eerste aanmaning na den rechtsingang door den drukker is bekend gemaakt.

2°. De drukker wist of kon weten dat de persoon op wiens last het stuk gedrukt is op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

„Indien niet blijkt, dat de drukker met den inhoud van het stuk is bekend geweest, wordt het maximum der hoofdstraf met een derde verminderd.”

Op 28 October 1880 hadden de beraadslagingen in de Tweede Kamer plaats over de voorgestelde artt. 53 en 54 en de hierboven genoemde amendementen. De amendementen werden door den Heer de Savornin Lohman, lid der commissie van Rapporteurs, verdedigd, en bestreden door den Heer Modderman, Minister van Justitie en door de Heeren Van der Kaay en Van Gennep.

Volgens den Heer de Savornin Lohman was de eerste vraag, die men te beantwoorden had, deze: Wie pleegt het feit, waardoor de

zedelijke orde gekrenkt wordt? En het antwoord hierop luidde volgens hem: *de uitgever*, deze publiceert en zonder publicatie is geen drukpersmisdrijf mogelijk; het schrijven van een boek, waarin men tot opruijing aanzet is geoorloofd, maar ongeoorloofd de publicatie; hierdoor wordt het misdrijf volkomen.

Wel voert men hiertegen aan, dat de uitgifte niets dan een beroepsdaad is; (de uitgever toch leest niet alles wat hij uitgeeft en weet dus niet, wat hij doet), en daarom kan hij er niet aansprakelijk voor gesteld worden, maar, zegt de Heer de Savornin Lohman, al is dit waar, er staat nergens geschreven, dat iemand voor een beroepsdaad niet aansprakelijk zou zijn. Wel zegt men, dat de uitgever niet den wil heeft om te beledigen, en dat men niet kan beledigen, zoo men den wil niet heeft, maar dit ontkent de heer Lohman op grond van hetgeen dit wetsontwerp terecht heeft aangenomen: in art. 261 wordt de straf omtrent

het misdrijf van smaad geregeld, en aangenomen, dat wie opzettelijk een daad verricht waardoor hij anderen beledigt, strafbaar is. De uitgever beledigt dus door de publicatie, ruit door haar op; zij is eene beroepsdaad, waarvoor hij verantwoordelijk is, even als voor alle zijne daden.

Een groot bezwaar is er echter, dat n.l. de uitgever de censor der schrijvers zal worden, zoo alle verantwoordelijkheid op hem drukt, een verantwoordelijkheid, die op den duur niet te dragen is, daar iemand, die veel uitgeeft bezwaarlijk alles onderzoeken kan, wat hij uitgeeft en daarom wordt een afwijking van het gewone recht gemaakt ten voordeele van den uitgever.

Het stelsel van het amendement, zegt de Heer Lohman verder, is het volgende: de uitgever kan de verantwoordelijkheid overlaten aan den auteur; dan wordt deze de dader, en de uitgever zelf slechts een manus ministra. Dus diegene wordt gestraft, die de verantwoorde-

lijkheid op zich wil nemen; nu moet dit echter geen fictie zijn, men moet toezien, dat de uitgever niet met een „homme de paille” aankomt, en daarom moet slechts dan de verantwoordelijkheid overgaan, wanneer de auteur of hij, die bereid is daarvoor door te gaan, tijdens de uitgave binnen het Rijk woont; vlucht de auteur na de uitgave, dan blijft de uitgever vrij, daar het er niet om te doen is om een slachtoffer te hebben; neemt iemand tijdens de uitgave de verantwoordelijkheid op zich, dan houdt die voor den uitgever op.

De gevolgen nu van dit stelsel zullen zijn, dat de uitgever alles kan uitgeven, wat hij verkiest, mits niet anoniem. De uitgever kan toch vermoeden dat, wanneer de schrijver zelfs voor hem de anoniemiteit wil bewaren er iets achter zit en hij (uitgever) dus voorzichtig moet zijn; alleen dus in zeer exceptioneele gevallen zal de uitgever moeten lezen, wat hem ter uitgave wordt aangeboden.

Wat nu de straf betreft, komt in de eerste plaats in aanmerking die welke op het misdrijf staat, als hij namelijk het misdrijf door de uitgave gepleegd, geweten heeft; wanneer men toch den uitgever bewijzen kan, dat hij geweten heeft, dat het geschrift beleedigend was, en hij geen ander verantwoordelijk persoon kan aanwijzen, is hij de belcediger.

Maar zoo hij het geschrift niet gelezen heeft, of zoo men ten minste niet kan bewijzen, dat hij het wel gedaan heeft, kan hij niet wegens den inhoud gestraft worden; hij heeft zich dan echter schuldig gemaakt aan een misdrijf, geheel overeenstemmende met de gemeen-gevaarlijke misdrijven, door onvoorzichtig te handelen en daardoor anderen te benadeelen; daarom is evenals in den Titel voor gemeen-gevaarlijke misdrijven de straf gesteld op *een derde* minder dan de straf op het misdrijf, op het feit, zoo men het gewild heeft.

Na deze toelichting van het amendement,

bestrijdt de Heer de Savornin Lohman nog met een kort woord het artikel, zooals het door de Regeering is voorgesteld, hij zegt toch:

In het artikel staat: „bij misdrijven door middel van de drukpers gepleegd, wordt de uitgever als zoodanig niet vervolgd, wanneer het gedrukte zijn naam en woonplaats vermeldt enz.” Staat dus de naam op het stuk en is de dader bekend, zoo wordt er niet vervolgd. Daartegen is geen bezwaar. Maar is de naam niet bekend, dan zal de uitgever wel vervolgd worden, maar alleen dan, wanneer men kan bewijzen dat hij den inhoud van dat geschrift gekend heeft; en dat is om zoo te zeggen onmogelijk te bewijzen.

Indien men slechts dan den uitgever wil vervolgen, wanneer men kan bewijzen dat hij den inhoud van het geschrift gekend heeft, dan zullen tengevolge hiervan, alle slechte uitgevers drukken wat men zal willen betalen.

De fout nu, volgens den Heer Lohman, ligt hierin dat de Minister en velen met hem, niet inzien dat de eigenlijke dader is in de eerste plaats de uitgever, dat deze is de eerst verantwoordelijke persoon. En wanneer men dit inziет, dan zal men moeten erkennen, dat zoodanige uitgever ook gestraft moet worden, ook al is het niet altijd met de straf zelve, die op het misdrijf gesteld is hetwelk door de publicatie geschiedt.

De Heer van der Kaay, die deel uitmaakte van de minderheid in de Commissie van Rapporteurs, kwam op tegen de meening der Commissie, dat de uitgever is *hoofddader*. Hij neemt het misdrijf van smaad tot voorbeeld.

In *art. 261* leest men: „Hij die opzettelijk iemands eer of goeden naam aanrandt, door telastlegging van een bepaald feit, met het kennelijk doel om daaraan ruchtbaarheid te geven, wordt als schuldig aan smaad, gestraft” enz. En in het tweede lid: „Indien dit ge-

schiedt door middel van geschriften en afbeeldingen." Dus, zegt de heer van der Kaay, geschriften en afbeeldingen zijn *middelen* waarmee het misdrijf gepleegd kan worden. De ruchtbaarheid kan ook gegeven worden door b.v. het feit aan iedereen rond te vertellen; maar de *hoofddader* is zeker niet de man, die de *middelen* verschafft, om ruchtbaarheid aan het feit te geven, maar de schrijver, als opzettelijke „telastlegger", die deze middelen gebruikt.

Men heeft een beroep gedaan op art. 8 der Grondwet. Dit artikel geldt echter den denker, den schrijver, die uitgever en drukpers gebruikt, omdat hij anders zijne denkbeelden niet kan verspreiden. Maar nooit kan de uitgever bij vergrijp *hoofddader* worden, al is hij een onontbeerlijk middel voor den schrijver om zijne denkbeelden te verspreiden. De Commissie beschouwt hem echter als zoodanig, en wil hem daarom straffen met de straf op het misdrijf gesteld, tenzij hij aan sommige voorwaar-

den voldoet. Dit stelsel nu acht de heer van der Kaay in strijd met gezonde beginselen van strafrecht. Het berust op een onaanneemelijke rechtsfictie. De commissie wil den uitgever als hoofddader straffen, wanneer het blijkt, dat hij het geincrimieerde stuk gelezen heeft.

De heer van der Kaay wil echter wel meewerken om een uitgever niet geheel van straf vrij te stellen, wanneer hij den naam van den schrijver niet noemen wil of kan, of als hij weet, dat deze, door het land te verlaten, gevluht is; maar hij wil hem niet de straf op het misdrijf zelf gesteld opleggen, alleen omdat hij het stuk zou hebben gelezen. De uitgever kan dit toch gedaan hebben, zonder de portée van het stuk te vatten. Men mag niet beweren, dat hij *opzettelijk* iemands eer of goeden naam helpt aanranden, of *opzettelijk* tot dat doel de middelen verschaft.

Wanneer het niet blijkt, dat hij gelezen heeft,

wil de Commissie het maximum der straf met één derde verminderen. In hoofdzaak wordt hij dus beschouwd als de aansprakelijke persoon, ofschoon hij niet wist waartoe hij, in de uitoefening van zijn beroep, het middel tot verspreiding leverde. Dit Wetboek, zegt de Heer van der Kaay, gaat zoover niet, dat dezelfde straf, hetzij dan iets verminderd, kan worden opgelegd aan iemand, die zonder opzet handelt (en las de uitgever het stuk niet, dan had hij ook geen opzet) als aan den opzettelijken dader. Daarom heeft de heer van der Kaay in overweging gegeven om eene afzonderlijke strafbedreiging in de wet op te nemen tegen den uitgever, die weigert of buiten staat is den schrijver te noemen, of een schrijver noemt, die niet vervolgbaar is. De uitgever toch kan weten, wie de schrijver was. Nu kan men den uitgever bij het niet bekend maken van den naam straffen, omdat hij door onwil of nalatigheid de justitie verhindert een misdrijf te

straffen, omdat bij hem alleen een wetenschap berust, die voor de justitie onmisbaar is.

Ook de Heer van Gennep is tegen het amendement. In de eerste plaats moet het volgens hem verwondering baren, dat er voorgesteld is, den uitgever zoo hij niet voldoet aan de voorwaarden bij dit artikel gesteld, *per se* aansprakelijk te stellen. De twee artikelen over de drukpers zijn eenvoudig daarom in dit strafwetboek gebracht, omdat men eene uitzondering ten gunste van uitgever en drukker wenscht te maken, opdat deze, indien zij alleen hun beroep uitgeoefend hebben, en dit toonen door hun naam op het gedrukte te plaatsen en op te geven van wie zij het stuk ontvangen hebben, niet om het enkele feit dat zij uitgevers of drukkers zijn, in den zin der strafwet als mededaders of medeplichtigen zouden worden vervolgd.

Nu tracht men de gelegenheid aan te grijpen om, terwijl men eenvoudig onder zekere voor-

waarden een voorrecht voor den uitgever als zoodanig heeft willen vaststellen, hem, wanneer hij niet voldoet aan die voorwaarde, niet uitsluitend van dat voorrecht te versteken, maar hem tevens te onttrekken aan de algemeene beginselen van het strafrecht. Men zegt nu tot hem: „Wanneer gij vervolgd wordt, omdat gij niet aan de voorwaarde van niet vervolgbaarheid voldoet, dan zijt gij bovendien *per se* strafbaar, al is dolus noch schuld tegenover u bewezen.”

Waarom, gaat de Heer van Gennep voort, moet de uitgever, wanneer hij hetzij uit eergevoel, hetzij wegens verplichtingen den naam van den schrijver meent te moeten verzwijgen, en dus onder de gewone termen van vervolgbaarheid terugvalt, ook *per se* strafbaar gesteld worden voor misdrijven, die hij niet gewild heeft? Waarom moet de uitgever, die vervolgd wordt, in een andere positie verkeeren, dan andere verdachten? Omdat het bewijs zoo moeielijk te leveren is? Dit is geen reden om

hem dan maar altijd schuldig te verklaren ; het is een strafrechtelijke theorie , die men niet zoo maar in eens op den uitgever mag toepassen. De heer van Gennep geloofte bovendien niet , dat dat bewijs zoo moeilijk te leveren is. Hij geloofte dat , wanneer de uitgever niet voldoet aan hetgeen van hem gevorderd wordt om niet vervolgbaar te zijn , de presumpcie er is , dat hij niet alleen zijn beroep heeft uitgeoefend , maar den inhoud van het stuk kennende , het daarin voorkomend misdrijf heeft gewild , en dan zal al spoedig op hem het tegenbewijs rusten , dat hij onschuldig is aan die kennis.

Heeft hij dit bewijs ten genoegte van den rechter geleverd , dan zou het in strijd zijn met iedere gezonde straftheorie , dien uitgever , in tegenstelling met andere verdachten te veroordeelen wegens misdrijf , ook dan wanneer de rechter overtuigd was , dat hij zonder opzet heeft gehandeld.

Een tweede grond van den heer van Gen-

nep, waarom hij zich tegen het amendement verzet, is, dat waar de Minister slechts van den *dader* spreekt, de Commissie den *auteur* als den aansprakelijken persoon aanmerkt; door de Commissie wordt dus de leer gehuldigd, dat de auteur is de eigenlijke dader. Daar tegen teekende de heer van Gennep ten sterkste protest aan.

Wat, vraagt hij, verstaat de Commissie door *auteur*? Zeer zeker niet den *auctor* van het misdrijf; dan toch zou zij wel evenals de Minister, het woord *dader* gebruikt hebben, vooral in een nationaal wetboek, waarin men niet bij voorkeur Fransche woorden gebruikt. Zij verstaat dus door *auteur* den auteur van het stuk, waardoor het misdrijf gepleegd is, dus iets meer dan den schrijver, wat slechts op geschrifte betrekking heeft, maar ook den teekenaar, fotograaf enz.

Het stelsel nu, dat de Commissie reeds bij voorbaat den auteur van het stuk als den dader

aanneemt, zal tot groote onrechtvaardigheden leiden. Wanneer men b. v. een vriend een vertrouwelijken brief vol misdadige gedachten schrijft en die vriend publiceert dien brief, dan zal volgens de Commissie, de schrijver van dien brief als auteur aansprakelijk gesteld worden, ofschoon het misdrijf niet gelegen is in de vertrouwelijke uiting van den schrijver, maar in het publiceeren van den brief. Of zoo die vriend met dien brief naar een redacteur van een blad gaat en deze publiceert den brief, zal nu de schrijver aansprakelijk zijn? Of zal men het begrip van auteur van het stuk telkens gaan overbrengen op hem die het geschrevene aan de publiciteit heeft overgeleverd? Dit zou aan de speciale beteekenis van het woord geweld aandoen en juridisch niet te verdedigen zijn. De ondervinding heeft den heer van Gennep geleerd dat juist bij drukpersdelicten wegens het in elkander grijpen van drukker, uitgever, redacteur, auteur, tusschen-

personen enz. er een menigte gevallen bestaanbaar zijn, waarin de vraag wie dader is, telkens anders moet worden opgelost. Juist omdat het reeds zoo moeilijk is telkens uit te maken wie de dader is, is het onmogelijk dit a priori bij de wet te doen; dit zou een onrechtvaardigheid zijn; men moet die vraag overlaten aan den *judex facti*, om door hem voor ieder afzonderlijk geval met behulp van de wetenschap en de jurisprudentie te worden uitgemaakt.

De derde grond, waarom de heer van Gennep tegen het amendement is, bestaat hierin:

De Minister wil, in geval van drukpersdelict, den uitgever reeds vervolgbaar stellen, als zijn naam en woonplaats niet op het gedrukte wordt aangetroffen. Dit is regel bij couranten, boeken, platen enz. Wel gebeurt dit niet bij drukwerken, zooals quitantien, kaartjes enz., maar dit zijn geen stukken van den aard om er een misdrijf mede te plegen;

gebeurt dit wel, dan moet de uitgever het meer dan waarschijnlijk gewild hebben. Komen dus naam en woonplaats op het gedrukte, waarmee misdrijf is begaan, niet voor, dan heeft de uitgever de presuntie tegen.

Deze voorwaarde van niet-vervolgbaarheid verwerpt de Commissie echter. Eerst zal men dus in het onzekere verkeerden wie uitgever is, en heeft men hem gevonden, dan mag men hem toch niet als uitgever vervolgen, maar kan hij volstaan met den naam van den auteur bekend te maken.

De heer Modderman, Minister van Justitie expliceerde nu eerst nader, zooals wij reeds hierboven zagen, de verandering van „als medepligtige” in „als zoodanig” in art. 53 en 54. Daarna verklaart hij waarom de inderdaad zeer bescheidene exceptie in art. 53 en 54 voor uitgevers en drukkers noodig was.

Hierom, n.l., omdat zoo men uitgevers en drukkers niet wegens den zuiver technischen

arbeid door hen verricht voor eene vervolging deswege beschermt, men handelt tegen den geest der Grondwet, die geen voorafgaand toezicht toelaat. Men zou uitgever en drukker verplichten niet alleen om te lezen, maar ook om kritiek uit te oefenen over hetgeen hun tot uitgaven of drukken gegeven wordt; de rechter toch zou in geval van vervolging geen genoegen kunnen nemen met de eenvoudige verklaring, dat zij niet gelezen hebben, maar zou moeten zeggen: „gij had *moeten* lezen”. En hierdoor zou een censuur van uitgevers en drukkers ontstaan, veel hatelijker dan een Staatscensuur en nog schadelijker, daar zij door minder bevoegden zou worden uitgeoefend.

Waar nu, zegt de Minister, de Commissie van Rapporteurs, naast deze ééne uitzondering, nog een tweede gewild heeft, die *omgekeerd* ten nadeele van de uitgevers en drukkers zou kunnen strekken, wanneer zij hun beroepspligt verwaarloozen, kan hij Minister, zich

in hoofdzaak vereenigen met de kritiek door de H.H. van der Kaay en van Gennep over die tweede uitzondering uitgeoefend.

Waar de heer Lohman gezegd heeft, dat er nergens geschreven is, dat men niet voor eene beroepsdaad zou aansprakelijk zijn, geeft de Minister dit volkomen toe. *In beginsel* zou er z. i. geen bezwaar zijn van onvoorzichtigheid in- of misbruik van dit beroep een *delictum sui generis* te maken. Maar waar het amendement den uitgever een derde van de straf kwijtscheldt, zoo het niet blijkt, dat hij den misdadigen inhoud van het stuk kende, onderschrijft de Minister volkomen hetgeen de H.H. van Gennep en van der Kaay gezegd hebben omtrent het beginsel in het systeem van het amendement neergelegd, n. l. dat de uitgever toch *auctor*, en wel een gefin-geerde *auctor* in wien een hoofdvereischte, de wetenschap ontbreekt, blijft.

Nadat nu de Minister verklaard had het ook

eens te zijn met hetgeen de Heer van Genep gezegd had, dat *auctor* (dader) en *auteur* (schrijver) geenszins identieke uitdrukkingen zijn, verklaart hij in het slot zijner rede, dat er bij hem geen *principieel* bezwaar zou zijn tegen een *delictum sui generis* voor drukkers en uitgevers, die in de uitoefening van hun beroep onvoorzichtelijk van onbekenden copie aannemen of der justitie de noodige inlichtingen onthouden. Maar in de eerste plaats zou dergelijke bepaling niet in *dit* artikel en zelfs niet in dit 1ste Boek thuis hooren, en ten andere meent de Minister, zoolang hij niet van het tegendeel overtuigd wordt, dat aan zulk een *delictum sui generis* in ons Vaderland de behoefte niet bestaat. Men moet toch niet vergeten dat terwijl onder de vigeerende wet (Souverein besluit van 24 Januari 1814) de drukker nu eens als auteur vervolgbaar is (bij onbekendheid van den schrijver), dan weder als medeplichtige *kan* worden vervolgd

(als de schrijver bekend is) die vervolgingen toch weinig aangename herinneringen hebben achtergelaten. En evenmin, zoo eindigt de Minister, verliese men niet uit het oog, dat juist die uitgevers en drukkers tegen wie men in de eerste plaats dergelijke straf bepaling zou wenschen, zich niet op de gunstige exceptie van art. 53 en 54 zullen kunnen beroepen.

Nadat de Heer de Savornin Lohman nogmaals de verschillende tegenstanders beantwoordende, het amendement verdedigd had, verklaarde de Minister nogmaals wat zijn hoofdargument tegen het amendement was, n. l. het principieel bezwaar, dat men (zie het derde lid) als auteur (auctor?), zij het dan ook slechts voor $\frac{2}{3}$ hen beschouwt, wien een essentiële (opzet) ontbreekt. Acht de Commissie strafbedreiging noodig tegen uitgevers en drukkers, die in de uitoefening van hun beroep de noodige voorzichtigheid verzuimen — meer bepaald tegen hen, die hetzij van onbekenden

of onvervolgbaren copie aannemen, hetzij de justitie omtrent den auteur in het duister laten, dan kan dat punt nog nader behandeld worden, wanneer het Tweede Boek besproken wordt.

Het amendement der Commissie van Rapporteurs op art. 53 werd verworpen met 31 tegen 25 stemmen. Daarmede verviel dat op art. 54.

In de zitting der Tweede Kamer van 5 November 1880 werd door de Commissie van Rapporteurs ingediend een amendement strekkende tot invoeging van de navolgende drie *nieuwe* artikelen.

Art. 417°. Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding uitgeeft van strafbaren aard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar, of geldboete van ten hoogste *f* 300, indien:

1°. hij op wiens last de uitgave is geschied noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekend gemaakt;

2°. de uitgever wist of moest verwachten

dat de auteur of hij die zich als zoodanig tegenover den uitgever gedragen heeft op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar, of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 417^b. Hij die eenig geschrift of eenige afbeelding drukt van strafbaren aard, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste f 300.— indien:

1°. de persoon op wiens last het stuk gedrukt is noch bekend is, noch op de eerste aanmaning na den rechtsingang is bekend gemaakt.

2°. De drukker wist of moest verwachten, dat de persoon op wiens last het stuk gedrukt is, op het tijdstip der uitgave strafrechtelijk niet vervolgbaar of buiten het Rijk in Europa gevestigd zou zijn.

Art. 417^c. Indien de aard van het geschrift of afbeelding een misdrijf oplevert, dat alleen

op klachte vervolgbaar is, kan de uitgever of drukker in de gevallen der beide voorgaande artikelen alleen vervolgd worden op klachte van hem tegen wien dat misdrijf gepleegd is.

De heer van Gennep diende een subamendement in, strekkende om in het door de Commissie voorgestelde nieuwe artibel 417a:

1°. in plaats van de woorden „met gevangenisstraf” te lezen: *met gevangenisstraf of hechtenis*”.

2°. in sub 1°. in plaats van de woorden: „hij op wiens last de uitgave geschied is”, te lezen „*de dader*”; en

3°. in sub 2°. in plaats van de woorden: „auteur of hij die zich als zoodanig tegenover den uitgever gedragen heeft”, te lezen „*dader*”.
In art. 417^b, in plaats van de woorden „met gevangenisstraf”, te lezen „*met gevangenisstraf of hechtenis*”.

De Heer Patijn, lid der Commissie van Rapporteurs, verklaarde in deze zitting „dat

de door de Commissie voorgestelde artikelen strekken om eene leemte die naar hare meening in het Wetboek na de aanneming der onveranderde artt. 53 en 54 was blijven bestaan, te herstellen. Om de discussie te bekorten meende hij te kunnen volstaan met verwijzing naar het toen verhandelde. Met dezelfde bedoeling werd door de Commissie het amendement van den heer van Gennep overgenomen, waartegen bij haar geen principieel bezwaar bestond.

De heer Modderman, Minister van Justitie, verklaarde dat de door de Commissie voorgestelde artikelen in nauw verband staan met de wijziging gebracht in de artt. 113, 119, 132, 134 en 271. Terwijl toch in overleg met den heer van Houten die artikelen een weinig waren verzwakt, leidde aan den anderen kant het overleg tusschen den heer van Houten, den Minister en de Commissie tot het resultaat dat men nu een *delictum sui generis* moest maken van het bedrijf van den drukker of uitge-

ver, die door de wijze waarop hij zijn beroep uitoefent, het drukpersdelict begunstigt, en zich buiten staat stelt of weigert de juttitie de noodige inlichtingen te geven.

Reeds bij de behandeling der artt. 53 en 54 zeide de Minister was door hem te kennen gegeven dat er bij hem geen principieel bezwaar bestond tegen dergelijk delictum sui generis, ofschoon hij toen er de noodzaak niet van inzag; bij die noodzakelijkheid kon hij zich nu neerleggen na de verzachting der vijf hierboven genoemde artikelen; maar *principieel* bezwaar, dit herhaalde den Minister, had hij nooit gehad tegen de *thans* voorgestelde artikelen. Hier toch wordt geen uitgevers censuur ingevoerd; alleen verlangt men dat de uitgever of drukker zijn beroep op zoodanige wijze uitoefene, dat hij niet den auteur van het drukpersdelict moedwillig aan straf onttrekke, of een drukpersdelict mogelijk make waarvan hij a priori kan weten dat de auteur onvervolgbaar zijn zal.

Ook bestaat hier het tweede principiele bezwaar niet, dat hem de amendementen der Commissie op art. 53 en 54 deed bestrijden; deze nieuwe artikelen bepalen niet dat de man voor $\frac{2}{3}$ of $\frac{3}{3}$ auteur is van het drukpersdelict. Zijn daad blijft nu geheel afgescheiden van het eigenlijk persdelict; een fatsoenlijk uitgever of drukker zal van deze bepalingen nimmer eenigen last hebben.

De Minister verklaarde daarom ook de nieuwe artikelen en het daarop voorgestelde subamendement van den heer van Gennep over te nemen.

Deze nieuwe artikelen 417a, 417b en 417c gewijzigd door het subamendement van den heer van Gennep zijn de artikelen 418, 419 en 420 van ons tegenwoordig Wetboek van Strafrecht.

Bij eene nadere beschouwing der artt. 418 en 419 doen zich eenige vragen voor, die ik zal trachten hier te beantwoorden.

In de eerste plaats zal ik hier de vraag bespreken omtrent de plaatsing dezer artikelen; in de tweede die omtrent de straf hier bedreigd.

Behooren artt. 418 en 419 thuis onder den titel van *Begunstiging* en hadden zij niet eerder hun plaats moeten vinden in Boek III dan in Boek II?

In de Memorie van Toelichting bij Titel V Boek I wordt gezegd: „Men kan aan een strafbaar feit alleen deelnemen door *vóór* of *bij* het plegen daarvan verrigte handelingen.” En eenige regels verder: „Wat na de voltooiing geschiedt ten einde bepaalde misdrijven, met of zonder winstbejag, op eenige wijze te be-

gunstigen, blijve dus, volgens de thans algemeen aangenomen leer, buiten het eerste boek van het strafwetboek en vinde, voor zoover het strafbaar behoort zijn, zijne plaats onder de bijzondere misdrijven." ¹⁾)

In de Memorie van Toelichting bij den titel over Begunstiging, wordt naar het hierboven aangehaalde verwezen, en nu doet zich de vraag voor: Wanneer is het misdrijf van art. 418 en 419 voltooid? Het antwoord daarop moet luiden: met de publicatie; hetgeen dus na de publicatie geschiedt kan alleen als begunstiging gestraft worden. Het hierbij strafbaar gestelde feit geschiedt echter vóór de publicatie; de wetgever toch straft het uitgeven en drukken van een geschrift of afbeelding van strafbaren aard, zoo uitgever en drukker zich niet van een behoorlijk te noemen vervolgbaren lastgever hebben verzekerd. Slechts dan wan-

¹⁾ Smidt I bldz. 404.

neer uitgever of drukker den persoon niet *willen* noemen, wanneer zij daartoe in staat zijn, zoude men van begunstiging kunnen spreken. ¹⁾

Behooren deze artikelen thuis in het Tweede Boek?

De artikelen zijn geconstrueerd als overtredingen, zonder uitdrukking van opzet of schuld; de bedreigde straf echter is die tegen culpose misdrijven.

Wanneer men de Memorie van Toelichting bij het begin van het Derde Boek opslaat, vindt men daar: „Waar het een misdrijf geldt, moet altijd òf van opzet, òf van schuld het *bewijs* aanwezig zijn; een bewijs dat niet zelden uit het feit zelf onmiddellijk voortvloeit, doch over welks bestaan dan toch uitspraak moet worden gedaan.

Bij overtredingen daarentegen behoeft de

¹⁾ Zie Mr. D. Simons. Proefschrift blz. 118.

rechter naar het bestaan van opzet of zelfs van schuld geen bijzonder onderzoek in te stellen, noch daarover uitdrukkelijk te beslissen. Heeft de beklaagde in strijd met de strafwet iets gedaan of iets nagelaten? Ziedaar de eenvoudige vraag, wier toestemmende beantwoording tot veroordeeling leiden moet, enz." ¹⁾

Bij art. 418 en 419 nu behoeft men geen opzet of schuld te bewijzen. Zoo uitgever en drukker niet aan de voorwaarden van art. 418 en 419 voldoen, hebben zij dus hun lastgever niet willen of kunnen noemen, hetzij zij uitgaven en drukten terwijl zij wisten of moesten verwachten, dat hij niet vervolgbaar was, zijn zij strafbaar. En of zij nu opzettelijk dan wel uit nalatigheid niet aan deze voorwaarden voldoen, doet niets ter zake.

Al zegt de uitgever, dat hij den inhoud van

¹⁾ Smidt III. blz. 168.

het strafbare geschrift niet kende, toch zal hij veroordeeld moeten worden. Ten bewijze hiervan diene het volgende :

Tegen den uitgever van het Nieuws van den Dag was eene vervolging ingesteld wegens het plaatsen van een beleedigend verhaal voor den kapelaan te Bornebrock, een verhaal afkomstig van een correspondent, die niet bekend, noch bekend gemaakt was. Hoewel de beklagde beweerde het stuk eerst gelezen te hebben na de plaatsing in de courant, veroordeelde de rechtbank te Amsterdam hem op 31 Augustus 1888, volgens art. 418 overwegende dat het stuk was van strafbaren inhoud.

Ook het Hof te Amsterdam veroordeelde beklagde, na op andere gronden het vonnis van de Rechtbank vernietigd te hebben, overwegende dat de vraag van beklagdes strafbaarheid afhing van de vraag of het gepubliceerd geschrift van strafbaren inhoud was en verwierp als onjuist de meening van den verdediger, dat nl. art.

418 vorderde het *opzet* om te beledigen. ¹⁾

Dat er geen *bewijs* van opzet of schuld noodig is, meen ik ook nog te mogen afleiden uit een vonnis van het Hof te 's Gravenhage, bevestigd door den Hoogen Raad, waarbij de redacteur-uitgever van het Rotterdamsch Nieuwsblad ontslagen werd van rechtsvervolging bij een aanklacht tegen hem ingediend volgens art. 418.

Het Hof overwoog o. a. dat de bewoordingen waarin de Minister van Justitie het door de C. v. R. in de Tweede Kamer als amendement voorgedragen art. 418, met een nadere wijziging van den Heer van Gennep, heeft overgenomen en het latere antwoord door de Regeering op het verslag der Eerste Kamer gegeven — welke uitleggingen niet zijn tegengesproken — in verband met hetgeen bij de vaststelling van art. 53 in de Tweede Kamer was voorgevallen, buiten twijfel verheffen, dat bij hen, die tot

¹⁾ P. v. J. 1888 n°. 101, 116, 123, W. 5620.

samenstelling der wet medewerkten het „zich buiten staat stellen of weigeren om de justitie de noodige inlichtingen te geven” als bestanddeel van het misdrijf van art. 418 1°, bedoeld werd, zoozeer, dat onder deze voorwaarde het *opzet* noodig tot het op zich zelf staande misdrijf van *begunstiging* geoordeeld werden, aanwezig te zijn;

dat mitsdien het *niet bekend zijn* als het *niet op de eerste aanmaning na den rechtsingang bekend maken* van den dader als *bestanddeel* van het misdrijf van art. 418 1°. moet worden aangemerkt en geenszins als een voorschrift gelijk aan dat van art. 53 is te beschouwen, welke laatste de niet vervolging van het aldaar aangeduid geval van den uitgever, die als zoodanig deelneemt aan het feit van den dader zelven, bespreekt en geheel overeenkomstig *deze* strekking is opgesteld.

M. i. zou dus de plaatsing der artt. 418 en 419 in het derde Boek, handelende over overtre-

dingen de voorkeur hebben boven de tegenwoordige.

Bij de behandeling dezer artikelen in de Eerste Kamer vindt men deze meening uitgedrukt in het verslag, men leest daar : „Begunstiging is uit haren aard *een doleus* misdrijf, opzettelijke bevordering eener strafbare daad.

Wat hier wordt strafbaar gesteld zal dikwijls *culpa* geschieden. In het systeem der wet is hier dus geen misdrijf, maar overtreding. Het onderzoek of het feit *dolo* of *culpa* is gepleegd, is overbodig. (Mem. van Toel. Alg. Besch. over Boek III Sub I.) ¹⁾

Het antwoord der Regeering luidde, dat er in deze artikelen geen sprake was van *culpa*, maar van voorwaardelijk opzet. ²⁾

Zoo leest men in het Antwoord der Regeering op het Verslag der Eerste Kamer bij de

¹⁾ Smidt III blz. 156.

²⁾ Smidt III blz. 159.

rubriek onderscheiding der strafbare feiten :

„In de gevallen voorzien bij de artt. 418 en 419 kon men een zoogenaamd voorwaardelijk opzet aannemen. De plaats dier artikelen laat zich dus wel verdedigen.” 1)

De wijze, waarop dit antwoord is gesteld, is zoo weifelend, dat het vermoeden onwillekeurig rijst, dat het een noodmiddel was om een gebrek te verbloemen, dat in de fase waarin het werk gekomen was, bij de behandeling in de Eerste Kamer, niet meer door eene wijziging was te herstellen, maar dat men toch niet wilde erkennen. Het is toch niet de vraag wat men *kan* aannemen, en zich wel laat verdedigen, maar wat men, met de bepaling voor zich, *moet* aannemen en mitsdien de plaatsing rechtvaardigt. En ook het spreken van een *zoogenaamd* voorwaardelijk opzet duidt geen zeer vaste overtuiging aan omtrent het werkelijk bestaan of recht van

Smidt I blz. 65.

bestaan van zulk een begrip. In werkelijkheid bevatten die artikelen niets wat kan worden aangenomen als een vereischte van opzet, d. i. van eenigen wil gericht op de publicatie van een geschrift, met welks strafbaren inhoud men bekend is, waarvan men zelfs den strafbaren inhoud heeft kunnen, veelmin moeten voorzien. En wat betreft het zg. voorwaardelijke opzet, is dit begrip wel door den minister Modderman nader verklaard als een opzet, waarbij men het strafwaardig gevolg wel voorziet, maar niet wenscht; maar daargelaten dat hij zelf erkent dat een gevolg, dat men voorzien heeft, een *gewild* gevolg is, ook al is het niet *gewenscht*, mitsdien geen voorwaardelijk, maar een onvoorwaardelijk opzet oplevert, ¹⁾ en elders opzet omschrijft als de bewuste richting van den wil op een bepaald misdrijf, zoodat men zeer te recht in het dagelijks leven „opzettelijk” en „willens

¹⁾ Smidt I bldz. 80.

en wetens" door elkander gebruikt, ¹⁾ bevatten de bedoelde artikelen niets wat het vereischte van zoodanig omschreven „voorwaardelijk opzet" bevat. Dat dit begrip zelve trouwens een wanbegrip is, is reeds door Prof. Pols betoogd, zoodat ik mij vergenoeg naar zijne woorden te verwijzen. Hij noemt zoowel het begrip van een voorwaardelijk opzet als dat van eene bewuste schuld *wanbegrippen*, tengevolge waarvan de minister o. a. een amendement overnam, lijnrecht in strijd met het stelsel van het strafwetboek door hemzelve als juist erkend, om culpose misdrijven uitsluitend met hechtenis, niet met gevangenisstraf te straffen. ²⁾ En dat alleen omdat in de praktijk dikwijls gevallen voorkomen waarin het moeilijk is uit te maken of er opzet of schuld is, zoodat de een meent dat er opzet, de ander dat er schuld is. Het onjuiste der

¹⁾ Smidt I bldz. 74.

²⁾ Smidt I bldz. 134.

gevolgtrekking springt in het oog. Als in een concreet geval twijfel bestaat of er opzet of geen opzet is geweest is dit een bewijs dat er onzekerheid bestaat omtrent het feitelijk gebeurde, maar geen bewijs dat er opzet en geen opzet is geweest, of iets tusschen opzet en geen opzet. Dit laatste is even onzinnig, als wanneer men naar aanleiding van den bekenden strijd over de vraag of Albrecht Beiling al dan niet levend begraven is, tot het resultaat kwam, dat er een geheimzinnig gebied van *Mittelstufen* is tusschen levend begraven en niet levend begraven, en dat hij *wel* en *niet* levend begraven is. Die strijd bewijst alleen, dat het zeer onzeker is wat feitelijk is gebeurd, niet dat zoowel het een als het ander, of iets tusschenbeiden gebeurd is. ¹⁾

En nu de tweede vraag, betreffende de straf. Ook hieruit blijkt dat men de handelingen in

¹⁾ Tijdschrift voor strafrecht III, bldz. 118 en 119.

deze artikelen strafbaar gesteld niet als opzettelijke misdrijven beschouwde, want de daarop gestelde straf is eene die in het strafwetboek nimmer op opzettelijke, steeds uitsluitend op culpose misdrijven is gesteld, de hierboven vermelde alternatieve bedreiging van gevangenisstraf en hechtenis, eene alternatieve bedreiging die ingevoerd werd niet ter wille van het zogenoemd vermoedelijk opzet, maar om de onderscheiding tusschen bewuste en onbewuste schuld. ¹⁾

Maar ook de mate van straf geeft stof tot aanmerking. Men nam de straf die in het strafwetboek uitsluitend is gesteld op de zwaarste culpose misdrijven, die welke iemands dood veroorzaakt hebben. En daartegen geldt nog een bezwaar, waarop in het Verslag der Eerste Kamer reeds werd gewezen, maar ook met eene soort van machtspreuk terzijde gesteld werd door de Regeering.

¹⁾ Smidt I, bldz. 81, 82.

„Doch” zoo leest men in het Verslag der Eerste Kamer, ¹⁾ „is het maximum der straf nu niet bijzonder streng? Een jaar gevangenisstraf als minimum; eene straf derhalve, gelijkstaande met de straf op smaadschrift (art. 261), of die op het persdilict zelve overtreffend in de gevallen van art. 134 en van art. 270. Is de evenredigheid nu niet verbroken?”

Het antwoord der Regeering luidde: ²⁾

„Hoe kan men de straf „bijzonder streng” noemen? Ook aan gevallen als die van de artt. 111, 112 enz. moet gedacht worden.”

M. i. was de opmerking in het Verslag der Eerste Kamer zeer juist. De uitgever toch wordt volgens art. 53 niet gestraft als medeplichtige, zoo hij aan de voorwaarden in dat artikel genoemd (vermelding van naam en woonplaats op het gedrukte stuk en het bekend

¹⁾ Smidt III, bldz. 159.

²⁾ Smidt t. z. pl.

zijn of op de eerste aanmaning na den rechte-
ingang bekend maken van den dader) voldaan
heeft. Zooals uit de geschiedenis blijkt zijn
deze voorwaarden gesteld om uitgevers en druk-
kers censuur te voorkomen.

Al heeft hij echter niet aan de voorwaarde
van art. 53 voldaan, maar wel aan die van
art. 418 zoo loopt hij vrij, voldoet hij ook
niet aan de voorwaarde van art. 418, dan kan
hij nog niet vervolgd worden als medeplichtige,
maar valt hij onder het bereik van art. 418.
Art. 55 alinea 2 zegt toch:

„Indien voor een feit dat in eene algemeene
strafbepaling valt, eene bijzondere strafbepaling
bestaat, komt deze alleen in aanraking.”

Nu doet zich het geval voor dat de uitgever
(of drukker) in plaats van zooals gemeend was,
wegens beroepsdelict in betere omstandigheden
te komen hij in slechtere geraakt, daar het
maximum der bedreigde straf in art. 418
zwaarder is, dan b. v. de straf die hij ge-

kregen zou hebben als medeplichtige in geval van belediging.

Het ware dunkt mij billijker geweest eene bepaling te maken gelijk aan die voorkomende in de laatste alinea der amendementen op de artt. 53 en 54 van de Commissie van Rapporteurs, waarbij in een enkel geval het maximum der hoofdstraf met een derde wordt verminderd.¹⁾

¹⁾ Art 4. Amendement: „Indien niet blijkt dat de uitgever met den inhoud van het stuk is bekend geweest, wordt het maximum der hoofdstraf met een derde verminderd.”

Bij de artt. 418 en 419 , behoort nog art. 420 luidende :

„Indien de aard van het geschrift of de afbeelding een misdrijf oplevert dat alleen op klachte vervolgbaar is , kan de uitgever of drukker in de gevallen der beide voorgaande artikelen alleen vervolgd worden op klacht van hem tegen wien dat misdrijf gepleegd is.

Naar aanleiding van dit artikel deed zich een betwiste vraag voor , die ik kortelijk nog wensch te bespreken.

Door zekere E. werd tegen de *redactie* van „de Maasbode” een klacht ingediend wegens een artikel voorkomende in het nummer van 14 December 1888 van dit blad. Dit artikel luidde , zooals in de dagvaarding gemeld staat , als volgt:

„Men schrijft ons uit Helmond: Zekere E., opperwerkbaas in de Koninklijke Nederlandsche machinefabriek alhier, die geen gelegenheid laat voorbijgaan om zijn socialistische denkbeelden te uiten, en daarbij op onzen Koning te schimpen, heeft zich zoover vergeten om het portret van Z. M. op de Societeit „Vriendenkring” van den wand te trekken. Daar de vervallenverklaring van het lidmaatschap in het reglement der societeit niet is voorzien, werd door den kastelein in overleg met het bestuur de huur van het lokaal opgezegd. Dat uit de nieuw op te richten societeit genoemde E. zal verwijderd gehouden worden, behoeft wel geen betoog.”

Tengevölge van dit artikel stond terecht de drukker en uitgever van genoemd dagblad.

De rechtbank te Rotterdam verklaarde bij vonnis van 21 Maart 1889 den Officier van Justitie niet ontvankelijk, zijnde de vervolging ingesteld tegen den uitgever of drukker van een

dagblad wegens de misdrijven in art. 418 en 419 Strafrecht vermeld, terwijl de klacht, houdende verzoek tot vervolging gedaan is tegen „de redactie” van het blad. ¹⁾

De Rechtbank overwoog o.a. dat het hier boven vermelde geschrift van dien aard is, dat de schrijver daarvan zich schuldig heeft gemaakt aan het misdrijf van smaadschrift, een misdrijf niet vervolgbaar dan op klachte van hem, tegen wien het gepleegd is;

dat blijkens art. 420 Strafrecht in dat geval de uitgever of drukker wegens de misdrijven in art. 418 en 419 vermeld, niet vervolgd kan worden dan op klacht van hem tegen wien gezegd misdrijf van smaadschrift gepleegd is, zoodat het *in casu* de vraag is, of voor vervolging van dezen beklaagde de klachte aan den eisch van art. 420 gemeld, voldoet;

dat de zin van dit artikel naar het oordeel

¹⁾ W. 5716.

der rechtbank is, dat voor vervolging van uitgever of drukker een klacht aanwezig zij, inhoudende dat deze (uitgever of drukker) vervolgd zal worden, en althans eene waaruit af te leiden valt dat diens vervolging verlangd wordt;

dat nu, gelijk een klacht gedaan tegen den schrijver van een smaadschrift of diens vervolging — al is hij onbekend — zonder meer verzoekende, niet geacht kan worden tevens tegen den drukker of uitgever gedaan te zijn, of het verlangen in te houden dat deze zal worden vervolgd, eveneens een klacht gedaan tegen „de Redactie” van een blad, nog niet geacht kan worden tegen den drukker of uitgever daarvan gedaan te zijn, of het verzoek tot diens vervolging in te houden; dat *in casu* te minder aangenomen kan worden dat er tegen dezen bekl. een klacht aanwezig is, waar hij beweerd heeft geen redacteur van gemeld blad te zijn, en die bewering waarschijnlijk gemaakt

heeft, door den naam van den redacteur, zekeren T., aan den rechter-commissaris te noemen, terwijl overigens het verlangen van klager, dat deze bekl. zoude vervolgd worden, uit de ingediende klacht niet blijkt of af te leiden valt;

dat alzoo geene aan de eischen van art. 420 Strafrecht voldoende klaachte tot vervolging van dezen bekl. aanwezig is, en dus tegen hem, wegens het feit bij dagvaarding omschreven, geen recht van strafvordering aanwezig is." 1)

Ook het hof te 's Gravenhage bevestigde dit vonnis; de Hooge Raad echter vernietigde beide in hare zitting van 11 November 1889. 2)

De gronden waren:

dat er bij art. 420 Strafrecht evenals in het algemeen — en daargelaten dus de in sommige wetsartikelen uitdrukkelijk geschreven

1) W. 5716.

2) W. 5799.

uitzonderingen — bij de misdrijven die alleen op klachte vervolgbaar zijn verklaard, voor de ontvankelijkheid der vervolging *niet* meer geëischt wordt dan dat er zij eene klacht, zonder toevoeging van den eisch dat door den klager een bepaalde persoon tegen wien zijn klacht gericht is, worde aangeduid;

dat er in het Wetboek van Strafvordering betrekkelijk aangiften van klachten ter zake van misdrijf zoodanig vereischte voor eene geldige klacht *niet* is opgenomen;

dat derhalve het aanduiden van een persoon over wiens bedrijf geklaagd wordt niet te beschouwen is als een algemeen vereischte voor eene geldige klacht.

De vervolging tegen den uitgever van „de Maasbode” werd nu voortgezet, maar hij werd vrijgesproken omdat ter terechtzitting was gebleken en hij ook bij zijn eerste verhoor had opgegeven, wie de verantwoordelijke redacteur van het blad was, en dat hij slechts was druk-

ker en uitgever en niet bevoegd om zich vóór de uitgave te verzetten tegen het opnemen van een of ander stuk; dat alzoo genoemde redacteur zeer wel de *dader* van het strafbaar feit kan zijn, en de beklagde niet gezegd kan worden diens naam niet te hebben bekend gemaakt, zooals hem bij dagvaarding was ten laste gelegd en art. 418, n°. 1 Swb. voor een veroordeeling vordert. ¹⁾

Mr. F. A. R. A. Baron van Ittersum over deze zaak in het Tijdschrift van Strafrecht Deel V schrijvende, teekent hierbij nog aan op bladz. 341: dat z. i. de eenige vraag die bij klacht-delicten aan het oordeel van den beleedigde wordt overgelaten, is, of hij vervolging wenscht, niet wien hij vervolgd wenscht te zien, en nog minder wien hij van vervolging vrijgesteld zou wenschen te zien; het zoude de toepassing van een geheel verouderd

¹⁾ P. v. J. 1890 n°. 9.

wraaksysteem zijn, dat men waarlijk van de samenstellers van ons Wetboek niet kan verwachten. Op bladz. 345 maakt genoemde schrijver de opmerking: „Niet iedereen is echter in de gelegenheid om binnen de „gestelde” termijn op de hoogte te komen van al de onderscheidingen, die bij schriftelijke beledigingen vooral door de pers, ingevolge de wet, door den rechter moeten worden in acht genomen”, waarbij hij de volgende noot laat volgen:

„Ook de H. R. schijnt er zoo over te denken, zooals blijkt uit de volgende overweging: „dat de klager, die geene beschikking heeft over de openbare macht tot opsporing van den dader, door de artt. 65 en 66 St. beperkt is in den tijd binnen welken met vrucht eene klacht kan gedaan worden, en vaak buiten staat zal wezen om binnen dien termijn een bepaalden persoon aan te wijzen”.

Vooraf, zegt Mr. van Ittersum, is het bij dagbladen niet altijd gemakkelijk zich te

vergewissen of uitgever en hoofdredacteur in één persoon zijn vereenigd of niet, en in het laatste geval, wie redacteur en wie uitgever is. (Zie het geval voorkomende in W. 5804). Daarom deed in casu z. i. de beleedigde zeer voorzichtig met zijne klacht in te dienen tegen „de redactie” van het dagblad, aan den rechter overlatende te onderzoeken en te beslissen, wie zou blijken het strafbare feit te hebben gepleegd, of, als uitgever of drukker, niet de noodige voorzichtigheid te hebben in acht genomen.

„Wat alleen”, zegt schrijver verderop, „tot twijfel aanleiding geeft, is de overweging in het arrest: „dat in de door het Hof overgenomen overwegingen der Rechtbank tot grondslag der niet-ontvankelijkverklaring *niet* strekt eene feitelijke beslissing, dat is gebleken van een bepaald verlangen des klaggers om te vervolgen *de redactie* en om daarentegen, ook al mocht het feit aanleiding kunnen geven tot eene vervolging

van den uitgever, *dezen niet* in rechten te betrekken.

Daaruit toch zou de gevolgtrekking kunnen worden gemaakt, dat, indien feitelijk *wel* zulk een bepaald verlangen des klagers ware gebleken, de H. R. die omstandigheid als een voldoende grond van niet ontvankelijk-verklaring van het Openbaar Ministerie zou hebben aangemerkt. Die beslissing zou m. i. zooals gezegd, volkomen in strijd zijn met de aard der klachtdelicten, en neem ik die gevolgtrekking daarom niet aan. Te ontkennen valt het echter niet, dat bij deze opvatting van het arrest de genoemde overweging geheel overbodig schijnt."

Wanneer men alleen had te letten op de woorden van art. 420, zou men geneigd zijn aan te nemen met de eerste beslissing van de Rechtbank dat de uitgever of drukker alleen vervolgbaar zijn op eene klachte uitdrukkelijk tegen hen gericht. In allen gevalle zou de wetgever zijne bedoeling, zooals de H. R. deze aannam, duidelijker hebben uitgedrukt wanneer

de slotwoorden luiden : *alleen vervolgd worden in geval zoodanige klachte is gedaan.*

Toch meen ik mij met de beslissing van den H. R. te moeten vereenigen , als meer in overeenstemming met den aard der klachtdelicten in het algemeen , en meer bijzonder de geschiedenis der artt. 418 en 419 , het subsidiaire karakter der vervolging van den uitgever of drukker , die afhankelijk is gesteld van eene weigering of nalatigheid die eerst blijkt nadat de vervolging is aangevangen , en aan den klager onbekend kan blijven.

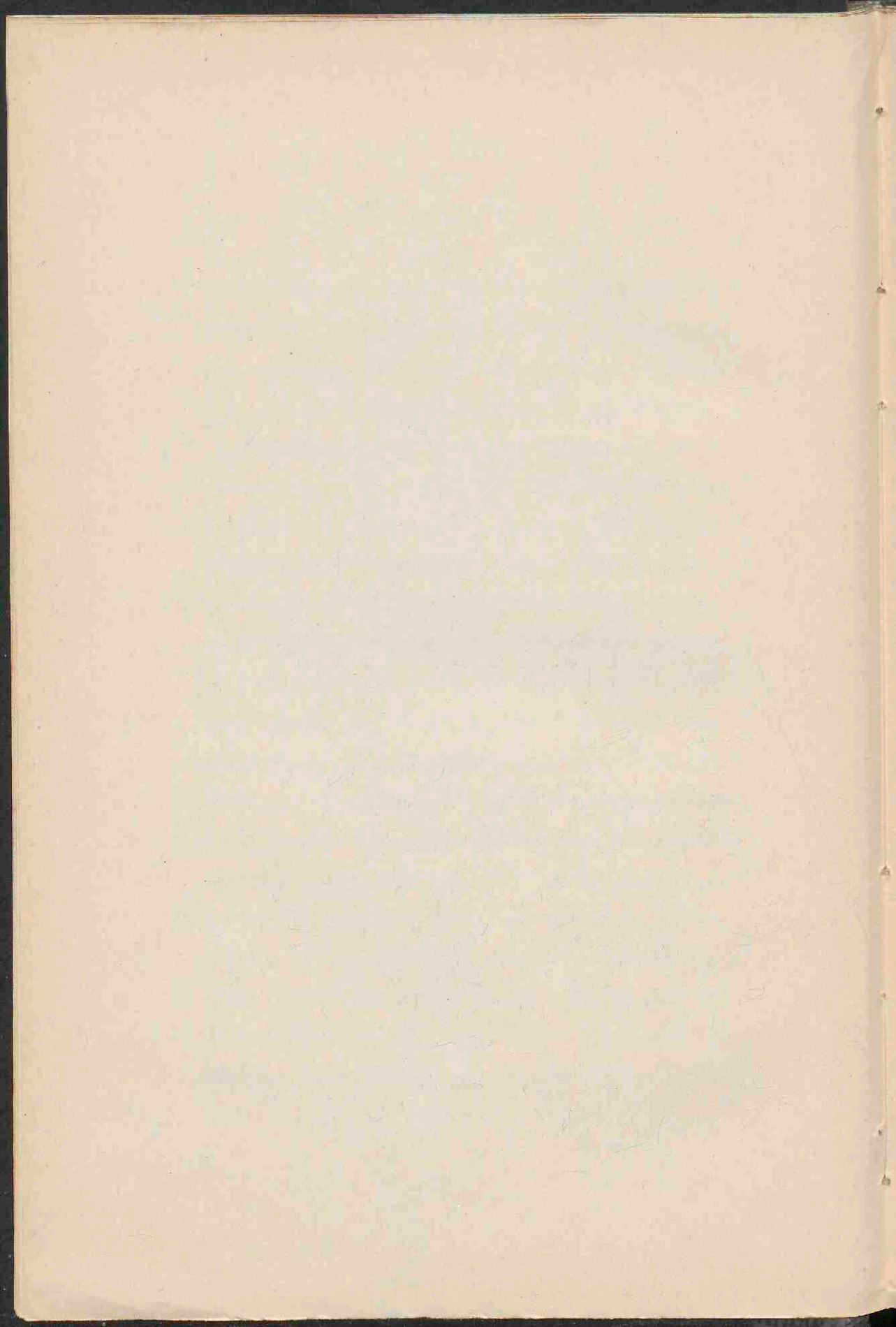
Ten slotte nog eene opmerking over het onderhavige geval. De klacht werd gedaan tegen de redactie of redacteur , zoodat , ware aan die klacht , zooals zij gedaan werd , gevolg gegeven , de redacteur waarschijnlijk veroordeeld zou zijn geweest ; dat dit niet gebeurde was de schuld van het O. M. , die met de blijkbare opvatting dat alleen de schrijver als dader van het smaadschrift of de belediging

kan worden vervolgd, eene vervolging instelde tegen den uitgever, die na het noemen van den redacteur door art. 53 tegen vervolging, door art. 418 tegen veroordeeling gedeekt was.

Aannemende met den H. R. en mr. van Ittersum, dat de eerste beslissing van de rechtbank te Rotterdam verkeerd was en dus terecht werd vernietigd, is naar mijne meening het vonnis, dat den uitgever vrijsprak, juist, nu het O. M. de vervolging tegen dezen instelde; de redacteur of drukker van een periodiek blad kan volstaan met den redacteur te noemen, op wiens last een stuk in zulk een blad werd opgenomen. Is deze met den inhoud bekend en is de inhoud van zulk een aard dat het belce digend karakter noodzakelijk door hem moet zijn opgemerkt, dan is ook hij de verantwoordelijke dader van de publicatie en als zoodanig strafbaar.

Dit werd o.a. terecht beslist door het Hof te 's Hertogenbosch 16 Dec. 1889 W. 5804 en Rechtb. 's Gravenhage 29 Dec. 1890 W. 5979.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Geen andere zakelijke rechten kunnen gevestigd worden dan die bij de wet uitdrukkelijk als zoodanig erkend zijn.

II.

Het retentierecht van art. 1652 B. W. is alleen van toepassing op roerende goederen.

III.

De suppletoire eed kan worden opgelegd ook dan als er slechts één getuige is.

IV.

De moeder, die na echtscheiding hertrouwd is en door het overlijden van haren vorigen man voogdes wordt, moet in die voogdij worden bevestigd.

V.

De vrouw, wier echtgenoot onder curateele gesteld is, heeft een eigen domicilie.

VI.

De hypothecaire schuldeischer, die gebruik wil maken van het beding van art. 1223 al. 2 B. W., moet in geval van faillissement des schuldenaars zijne vordering vooraf doen verifiëren.

VII.

De geadresseerde kan ook schadovergoeding vragen, al weigert hij de goederen aan te nemen.

VIII.

Wanneer de overeenkomst eene zaak in pand te geven vóór den termijn van 40 dagen vóór den aanvang van het faillissement gesloten is, is de inpandgeving binnen dien termijn van waarde.

IX.

Een geintimeerde mag ook incidenteel appelleren al heeft hij geen andere grieven dan de appellant.

X.

Wegneming van een aan een ander toebehoorend goed, niet om het te behouden, maar om in de gevangenis een onderkomen te verkrijgen, is geen diefstal.

XI.

Bij klachtdelicten is de klacht een bestanddeel van het voor de vervolging strafbare feit.

Eene dagvaarding ter zake van eenvoudige belediging houdt mitsdien geen strafbaar feit in, wanneer in dat stuk niet is vermeld dat door den beledigde eene klacht is ingediend.

XII.

Het Rechter-Commissariaat in strafzaken diende afgeschaft te worden.

XIII.

Het onderteekenen van een staatkundig program door een candidaat voor de Tweede Kamer is niet in strijd met art. 86 G. W.

XIV.

Terecht geeft art. 58 G. W. uitsluitend aan den Koning het recht van oorlogsverklaring.

XV.

Art. 66 G. W. verbiedt niet het instellen van eene huisorde door den Koning.

XVI.

Aan de openbare onderwijzers mag niet worden verboden het schrijven van dagblad-artikelen of het optreden in openbare vergaderingen.

XVII.

De wederinvoering in Nederland der octrooien van uitvinding is wenschelijk.

XVIII.

Het is in het R. R. geen vereischte voor de bestaanbaarheid der overeenkomst dat zij voor den schuldeischer eene geldswaarde hebbe.

D 75361-C

